

Årsmelding for Sara Oust venneforening 2023

Sara Oust venneforening

Sara Oust venneforening ble stiftet i 2019. «Formålet er å utvikle interesse for og kunnskap om haugianerkvinnen Sara Oust. Vi ønsker å sette de verdiene og holdningene som hun og haugianerbevegelsen i Nord-Østerdal stod for inn i vår tid».

Styret

På årsmøtet i 2022 ble det valgt følgende styre:

Inger Karin Røe Ødegård	Ikke på valg
Ingrid Petronille Røe	Ikke på valg
Leif Vingelen, representant for Vingelen skole og barnehage	1 år (gjenvalg for 1 år)
Rolf Norsen	2 år (gjenvalg)
Brit Vingelsgaard Ryen	2 år (ny)
Trond Gellein Løkken	2 år (ny)
Varamedlemmer	
Gunn Strømsøyen Hvamstad	1 år (gjenvalg)
Torill Petronille Storhaug Urset	1 år (gjenvalg)
Valgkomite	
Inger Karin Røe Ødegård	1 år
Gunn Strømsøyen Hvamstad	2 år
Tove Haugli	2 år

Det har vært en midlertidig flat struktur der de to førstnevnte medlemmene har fungert som et arbeidsutvalg. Styrets sammensetning gjenspeiler at venneforeningen har regionen som nedslagsfelt.

Styremøter

Det er avholdt sju styremøter i årsmøteperioden der venneforeningens ulike aktiviteter har blitt drøftet og planlagt. Vi har en aktivitetsplan for hver årsmøteperiode, og oppgavene har blitt gjennomgått på flere styremøter.

Vandring på Vingelsdagen

Sara Oust venneforening og Vingelen kirke- og skolemuseum samarbeidet om en vandring på Vingelsdagen i forbindelse med «Olsok i Tolga». På grunn av regnvær ble vandringen kortere enn planlagt, og deltagerne samlet på Vingelsgaard gjestgiveri. Til tross for dårlig vær møtte det opp 43 personer, og det er venneforeningen svært godt fornøyd med. Bjørn Ivar Ryen snakket med utgangspunkt i boka han har utgitt. Den har tittelen «*Vingelsgården. Historia om ei grend og en gard i*

Vingelen». Boka handler om den såkalte Sjubøndersgar'n og Vingelsgaard/Gardsjordet. Ingrid Petronille Røe snakket om Hans Nielsen Hauge, Sara Oust og haugianerbevegelsen.

Utstilling i Vingelen kirke- og skolemuseum

En av oppgavene i aktivitetsplanen er å bidra til videreutvikling av utstillingen om Sara Oust i Vingelen kirke- og skolemuseum. Det er også et mål å bidra til utvikling av mer digital informasjon. Vingelen kirke- og skolemuseum er pilot for Anno Musea i Nord-Østerdalen på dette området. Utstillingen har fått et stort løft i denne årsmøteperioden. Det gjelder for eksempel profesjonelle informasjonstavler samt montre med bøker og informasjon. Dette har Musea i Nord-Østerdalen sørget for. Vingelen kirke- og skolemuseum har malt rommet der utstillingen står, og investert i ny belysning i bygget.

Boksamling

Venneforeningen har mottatt bokgaver fra Arne Bakken, Helge Hognestad, Borgny Høysæter og Signy Røe. Det er foreløpig ikke avklart om Vingelen kirke- og skolemuseum har mulighet til å overta boksamlingen. Vi har startet arbeidet med å utarbeide en oversikt over bøkene.

Styrke kunnskapen om Sara Oust og haugianerbevegelsen i Nord-Østerdal i Vingelen skole og barnehage

Venneforeningen ønsker at kunnskapen om Sara Oust og haugianerbevegelsen i Nord-Østerdal kan styrkes gjennom skolens læringsaktiviteter. Vi erfarer at skolen legger ned et veldig godt arbeid på dette området. Temaet er lagt inn i skolens rullerende planer for mellomtrinnet.

I høst deltok 22 elever fra mellomtrinnet på en vandring i bygda. På forhånd hadde de fått undervisning om forholdene på 1700 og 1800-tallet, og sett en film om Hans Nielsen Hauge. Lærerne fulgte elevene til Ousta der Sara Oust vokste opp. Videre så de på minnesteinen om Sara ved kirka, og besøkte skolemuseet i Gammelskola. Denne gangen var det ikke tid til å besøke Oustutrøa for å se på minnesteinen der. Dette er gården som Sara og ektefellen Ole Toresen Røe (Utistuhaugen) bygde opp. Brit Vingelsgaard Ryen hadde ansvar for opplegget i museet. Hun fortalte om Hans Nielsen Hauge og haugianerbevegelsen. Deretter fikk elevene omvisning på utstillingen om Sara og i kirkemuseet. Lærerne som deltok på vandringen var Sandra Næverlien Sæther, Silje Hilmarsen og Bente Nordistuen. De fikk med seg informasjonsbrosjyrer om Sara som skulle deles ut på skolen.

Styrke kunnskapen om Sara Oust og haugianerbevegelsen i Nord-Østerdal på flere skoler

Venneforeningen ønsker å styrke kunnskapen om Sara Oust og haugianerbevegelsen i Nord-Østerdal på flere skoler. Det er vedtatt å starte med Nord-Østerdal videregående skole på Tynset. Barnetrinnet på Tynset er ikke utelukket. Det ville vært interessant om for eksempel teater, musikk og/eller rollespill ble tatt i bruk.

Facebook, Instagram, hjemmeside. Annen informasjon

Venneforeningen er nå både på Facebook og Instagram, så det har skjedd et stort digitalt løft. Som omtalt i forrige årsmelding har vi egen hjemmeside under Anno Musea i Nord-Østerdalen. <https://museainordosterdalen.no/sara-oust-venneforening>. Dette er en verdifull plattform som gir oss andre muligheter enn Facebook. Venneforeningen har opprettet egen e-postadresse.

I årsmøteperioden er det utarbeidet en informasjonsbrosjyre som erstatning for det tidligere informasjonsarket. Den ble utdelt for første gang på Vingelsdagen i forbindelse med «Olsok i Tolga». Vi har også utgitt vårt første medlemsbrev. Det neste vil komme før jul. Det vil bli informert om blant annet aktiviteter og arrangement.

Kartlegging av gjenstander

Venneforeningen arbeider med kartlegging av gjenstander i regionen etter Sara Oust og ektefellen Ole Toresen Røe fra Utistuhaugen (inklusive barn) samt Hans Nielsen Hauge. Det er funnet flere. Vi har valgt å omtale noen av dem.

Gulvklokke

Sara Oust og ektefellen Ole Toresen Røe (Utistuhaugen) bygde opp gården Oust/Oustutrøa. Der er det en gulvklokke. Den har verken initialer eller årstall. Klokka er overmalt. Vigdis Vingelsgaard, tidligere leder av Bevaringstjenesten i Anno Museum, tror at klokka kan være fra slutten av 1700-tallet. Halvor Persson laget klokker, og hans faddergave til Sara Oust i 1799 var en klokke. Derfor kan den være identisk med faddergaven.

Ridesadel

Knut Persvingelen og Helga Hellestveit er eiere av en ridesadel som tilhørte Sara Oust. Den er utlånt til Vingelen krike- og skolemuseum. Sadelen har inskripsjonen: «SED W 1818 N52». Bokstavene står for Sara Embretsdatter. I følge Vigdis Vingelsgaard er W sannsynligvis Vingelen. Hun uttaler at N står for nummer, og at 52 er nummeret på sadelen. Når det gjelder årstallet 1818 kan det være at den ble laget dette året. Per i dag har det ikke vært mulig å fremskaffe flere opplysninger om sadelen.

Dall

Inger Karin Røe Ødegård er eier av en dall etter Sara Oust fra 1817. Den er utlånt til Vingelen kirke- og skolemuseum. I følge Vigdis Vingelsgaard kan dallen ha blitt brukt til kortvarig oppbevaring av forskjellige matvarer, for eksempel melkeprodukt.

Bandskje/båndgrind

Det finnes en bandskje/båndgrind på Oust/Oustutrø'n med initialene MOD. Dette må være Mari Olsdatter Vingelen (1818-1881). Hun var datteren til Sara Oust. Mari ble gift med Engebret Amundsen Røe fra Vetlnorsen (1815-1879), og ekteparet overtok Oustutrøa. Dette er gården som Sara Oust og ektefellen Ole Toresen Røe (Utistuhaugen) bygde opp.

Brudekrans

Ranveig Oust er eier av Sara Ousts brudekrans fra 1805. Den har vært på Oust, men er nå utlånt til Vingelen kirke- og skolemuseum. Kransen består av blomster av silkepapir og tekstiler, sannsynligvis såkalte Nürnbergroser samt glassperler. Kransen har rester etter et silkebånd som ble brukt til knyting. Brudekranser av denne typen er kjent både fra Tolga, Os, Røros og enkelte andre steder i landet. Kranser ble stadig mer utbredt på 1800-tallet. Saras krans kan ha blitt kjøpt på Røros eller i Trondheim. Norsk institutt for bunad og folkedrakt sier at det hører med til unntaket at det foreligger så mange opplysninger om eieren som i dette tilfellet.

Kiste

Det fantes en kiste i Ousta der Sara Oust vokste opp. Den er fra 1795 med bokstavene M.P.D og S.I.D. Førstnevnte er initialene til Saras mor. Sistnevnte er Sara Ingebrigtsdatter. Kista kom i sin tid til Erlien Søndre/Lensmannsgården, sannsynligvis etter en auksjon i Ousta i nyere tid. Nåværende eier er Torgrim Østgård. Egil Storbekken malte kista på nytt i 1953. Samme år ble den gitt i gave til Østgårds bestemor Mary Østgård. Kista har nå inskripsjonen 1953 og M.Ø.

Bøker og brev

Anno Musea i Nord-Østerdalen arbeider med registrering av bøker ved Sætersgårds samlinger. I denne forbindelse har venneforeningen fått informasjon om flere funn med tilknytning til Sara Oust og ektefellen Ole Toresen Røe (Utistuhaugen). Det gjelder for eksempel:

Den Christelige Lære

En av bøkene er Hans Nielsen Huges «Den Christelige Lære» fra 1800. Boka har tilhørt Mari Olsdatter Vingelen (1818-1881) og ektemannen Engebret Amundsen Røe (Vetlnorsa). Hun var datteren til Sara Oust. Ekteparet overtok Oustutrøa. Inne i boka lå det to håndskrifter. Professor Arne Bugge Amundsen ved Universitetet i Oslo skrev følgende til venneforeningen: «Dette er en avskrift av et «sendebrev» fra Hans Nielsen Hauge til «venner» flere steder i Norge. Det er tentativt datert til november/desember 1801 og er antagelig skrevet under en reise Hauge foretok i Romsdal. Det er ikke Huges egen håndskrift».

Huspostill

Postillen ble utgitt i Christiansand i 1837. Boka har tilhørt Mari Olsdatter Vingelen (1818-1881) og ektemannen Engebret Amundsen Røe (Vetlnorsa). Hun var datteren til Sara Oust. Ekteparet overtok Oustutrøa. Mari og Engebret fikk datteren Sara Marie Engebretsdatter Røe (1848-1916). Hun giftet seg med Ole Toresen Røe (Klokkarenget), og de overtok gården og postillen.

Bibel

Anno Musea i Nord-Østerdalen skriver følgende på DigitaltMuseum: «Denne bibelen er av usikker dato og opphav (tittelsiden mangler og inskripsjoner er udatert) men ser ut til å være fra sent 1700- eller tidlig 1800-tall. Det virker sannsynlig ut fra (vanskelig tydbare) inskripsjoner at denne boka har tilhørt Ola Toresen (1776-1862) på Oustutrøa, Vingelen - ektemannen til Sara Oust. Vel så interessant er det at bokbinderen er omtalt ved navn, som er relativt uvanlig, sannsynligvis skrevet av bokbinderen selv. Knud Baardsen Brøste gjorde dette «for 3R. bankdaler». Det fantes en Knud Baardsen Brøste (1775-1840) i Rauma, og som skoleholder kan han ha drevet med bokbinding, men hva tilknytningen til Vingelen i så fall skulle være er ukjent. Haugianerne var godt etablert begge steder, så det kan være en forbindelse der».

Bok/postill

Anno Musea i Nord-Østerdalen skriver følgende på DigitaltMuseum: «Denne postillen fra 1751 har tilhørt Mari Olsdatter (1818-1881) og ektemannen Engebret Amundsen (1815-1879) på Oustutrøa i Vingelen. Før det tilhørte den Maris far Ola Toresen Røe (1776-1862).» Videre heter det blant annet: «Kraft- og saft-fulde kjerne af de evangeliske sandheder, udtagen af d. Martini Lutheri Kirke- og de tvende Huus-postiller, indeholdende en fuldkommen forklaring over alle søn- og fest-dages evangelier, epistler, og Christi lidelses historie. 2det oplag, formeeret med Lutheri omstændelige Levnets-løb. Kiøbenhavn, 1751». Mari Olsdatter Vingelen ble gift med Engebret Amundsen Røe (Vetlnorsa).

Brev fra Hans Nielsen Hauge

Venneforeningen har vært i kontakt med Lars Hogstad som bor på gården Søstu Hogstad i Tyllidalen. Brevet av 05.11.1823 fra Hans Nielsen Hauge til Johan Steien på Alvdal befinner seg på gården. Hans Nielsen Hauge skriver om åndelig lunkenhet, årsaken og hvordan dette kan bekjempes. Videre peker han på at mye jordisk gods kan bli en fristelse og fare. Lars Hogstad vet ikke noe om forholdene rundt brevet, inklusive grunnen til at det befinner seg på Søstu Hogstad.

Kortfilm om Sara Oust

Det har vært førpremiere på den nye filmen om Hans Nielsen Hauge flere steder i Norge, inklusive på Tynset. Der har Sara Oust en rolle, og det er noen klipp fra Vingelen. Produsenten er Hans Media AS. Det har vært flere utsettelse. Det siste vi har fått beskjed om er at Haugefilmen skal ha premiere i inneværende år, og kortfilmen rundt to måneder etterpå. Harald Flem er produsent av kortfilmen.

Bokprosjekt

Venneforeningens formål er som tidligere nevnt å «utvikle interesse for og kunnskap om haugianerkvinnen Sara Oust. Vi ønsker å sette de verdiene og holdningene som hun og haugianerbevegelsen stod for inn i vår tid». Nå arbeider vi med et bokprosjekt. Den foreløpige arbeidstittelen er «Hvordan påvirket Sara Oust og haugianerbevegelsen samfunnsutviklingen i Nord-Østerdal?».

Linda Helen Haukland har sagt ja til å påta seg oppdraget som forfatter/forsker. Hun ser det som interessant med en tverrfaglig tilnærming. Haukland er førsteamanuensis i samfunnsfag ved Nord universitet. Hun blir mye brukt som foredragsholder, noe som også gjaldt det nasjonale Haugejubileet i 2021. Venneforeningen engasjerte henne som foredragsholder i forbindelse med kvinnedagen samme år. Vi var interessert i å høre om det haugianske familielivet og den haugianske feminismen som hun også har forsket på. Venneforeningen har sendt flere innspill på tema til Haukland som vi ønsker at hun skal forske på.

Boka vil bli utgitt på Snøfugl forlag. Det arbeides med å skaffe økonomisk støtte. Så langt har vi fått positivt svar fra Tolga-Os Sparebank, Tolga kommune, Os kommune og Dagrunn Grønbechs legat. Det er søkt om et større beløp i Sparebankstiftelsen, og det vil foreligge svar i løpet av november.

Temamøte

I forbindelse med årsmøtet ble det arrangert et åpent møte med tittelen «Hvordan bevare gamle bøker, bilder og dokumenter?». Innledere var Erik Tobias Taube, fagkonsulent samlingsforvaltning Anno Musea i Nord-Østerdalen og Vigdis Vingelsgaard, tidligere leder for Bevaringstjenesten i Anno museum. Styret og frivillige i Vingelen kirke- og skolemuseum ble særskilt invitert.

Bispevisitas Tolga

Det var bispevisitas på Tolga den 07.11.2023-09.11.2003. I denne forbindelse ble bestillingsverket «Frimodig min sjel» framført av solist May Brit Mitrovic og Amund Røe på orgel i Vingelen kirke den 08.11.2023. Urframføringen skjedde i 2022, og var venneforeningens bestillingsverk i forbindelse med 200-årsmarkeringen for Sara Ousts død. «Frimodig min sjel» er basert på en salme skrevet av henne. Amund Røe komponerte og laget melodi til salmen.

Antall medlemmer og verving

Venneforeningen har 28 betalende medlemmer i 2023. Det er tre flere enn på samme tid i fjor. Per i dag er det 13 nye medlemmer i inneværende år. Styret har arbeidet med verving og fornying. Videre har medlemslisten blitt oppdatert når det gjelder nødvendige kontaktopplysninger.

Takk

Venneforeningen ønsker å rette en stor takk til Vingelen kirke- og skolemuseum og Anno Musea i Nord-Østerdalen for godt og verdifullt samarbeid. Vi ser fram til videre samarbeid når det gjelder utvikling av utstillingen og andre arrangement. Anno Musea i Nord-Østerdalen har også vært til hjelp i forbindelse med kartlegging av gjenstander.

Vi setter stor pris på at Vingelen skole og barnehage har prioritert å være representert i venneforeningen. Det er av vesentlig betydning med tanke på venneforeningens formål. Vi vil også takke for gratis lån av møtelokale.

Venneforeningen ønsker også å rette en takk til Jostein Røe, Lia Molenaar og Vigdis Vingelsgaard for god hjelp i forbindelse med vårt pågående kartleggingsarbeid av gjenstander.

Sara Oust venneforening